

POSTANOWIENIE

Dnia 28 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa K. K.

przeciwko "(...)" Towarzystwu Ubezpieczeń Wzajemnych

z siedzibą w P., W. S. i "A." Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w likwidacji
z siedzibą w S.

przy uczestnictwie Prokuratora Prokuratury Okręgowej w S.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 28 sierpnia 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej "A." Spółki z ograniczoną
odpowiedzialnością w likwidacji z siedzibą w S.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 18 lutego 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2) zasądza od pozwanej "A." Spółki z ograniczoną
odpowiedzialnością w likwidacji z siedzibą w S. na rzecz powódki
kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego,**

**3) oddala wniosek pozwanego W. S. o zasądzenie kosztów
postępowania kasacyjnego,**

**4) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...)
na rzecz radcy prawnego D. D. kwotę 5.400 (pięć tysięcy
czterysta) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i
usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej
skarżącej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 lutego 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił w pozostałym zakresie apelację pozwanych: W. S. i A. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w likwidacji z siedzibą w S. (dalej jako: „A.”) od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 29 maja 2013 r. zasądzającego na rzecz powódki K. K. zadośćuczynienie, odszkodowanie, rentę i ustalającego odpowiedzialność na przyszłość za szkody mogące powstać w związku z przeprowadzeniem u powódki 8 czerwca 2006 r. zabiegu plastyki piersi.

Orzeczenie to zostało wydane po ponownym rozpoznaniu sprawy w następstwie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2016 r., II CSK 517/15 (OSNC-ZD 2018, nr B, poz. 19), uchylającego wyrok Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 3 grudnia 2014 r. W sentencji wyroku Sądu Najwyższego jako pozwaną wskazano A. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S.. Równocześnie jednak, na podstawie postanowienia referendarza sądowego przy Sądzie Rejonowym w S. z dnia 14 października 2015 r. spółka ta została prawomocnie wykreślona z rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, co oznacza, że w dniu wydania wyroku przez Sąd Najwyższy nie istniała, nie posiadała zatem zdolności sądowej. Jednak na skutek skargi powódki o wznowienie postępowania Sąd Rejonowy w S. postanowieniem z dnia 27 listopada 2017 r. uchylił postanowienie referendarza sądowego z dnia 14 października 2015 r. o wykreśleniu A. z rejestru przedsiębiorców i oddalił wniosek tej spółki o jej wykreślenie z rejestru, a Sąd Okręgowy w S. postanowieniem z dnia 18 maja 2018 r. oddalił jej apelację od tego postanowienia. Jednocześnie Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 12 września 2018 r. w sprawie II CO 113/18, odrzucił skargę „A.” o wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2016 r. w sprawie II CSK 517/15 wskazując, że w następstwie tego wyroku nie doszło do zakończenia postępowania, jak tego wymaga art. 399 k.p.c., lecz jedynie przekazania sprawy Sądowi drugiej instancji, który po ponownym rozpoznaniu sprawy wyda merytoryczne rozstrzygnięcie.

Wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 18 lutego 2019 r. został zaskarżony skargą kasacyjną przez pozwaną A. w części oddalającej jej apelację. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała ona na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, wymagającego odpowiedzi na pytanie, czy związanie wykładnią Sądu Najwyższego na podstawie art. 398²⁰ k.p.c. obejmuje także wypadki, w których wyrok Sądu Najwyższego odnosi się do podmiotu, który nie istniał w chwili orzekania. Po drugie, skarżąca powołała się także na nieważność postępowania z uwagi na prowadzenie postępowania przez Sąd Apelacyjny po wykreśleniu A. z rejestru przedsiębiorców, a więc w stosunku do podmiotu pozbawionego zdolności sądowej i procesowej. Skarżąca wskazała ponadto, że nieważność postępowania w sprawie wynikała z braku uwzględnienia jej wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

W odpowiedziach na skargę kasacyjną powódka, pozwany W. S. oraz Prokurator Prokuratury Okręgowej w S. wnieśli o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania. Powódka i pozwany W. S. wnieśli także o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżących, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie ma cechować się istotnością, czyli być doniosłe z uwagi na rangę zawierającego się w nim problemu prawnego oraz jego znaczenie wykraczające poza potrzeby rozstrzygnięcia sprawy, w której wniesiono skargę. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 23 listopada 2010 r., II CSK 344/10, niepubl., z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, niepubl., z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, niepubl., i z dnia 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, niepubl.).

Tak rozumianej przesłanki istotnego zagadnienia prawnego nie spełnia wskazana przez skarżącą kwestia zakresu związania wykładnią dokonaną przez Sąd Najwyższy przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Jak wynika z akt sprawy (por. k. 2957), wydając wyrok z dnia 20 maja 2016 r. Sąd Najwyższy nie dysponował wiedzą o wykreśleniu pozwanej z rejestru przedsiębiorców. Równocześnie, wykładnia zawarta w uzasadnieniu wyroku dotyczyła ogólnych zagadnień odpowiedzialności za szkodę i krzywdę, jakich doznała powódka - zwłaszcza zaś wykładni art. 430 i 445 k.c. na tle okoliczności sprawy. Ustalenie, czy znaczenie poglądu Sądu Najwyższego uległo zmianie w związku z otwarciem wobec pozwanej postępowania likwidacyjnego i jej wykreśleniem z rejestru przedsiębiorców, zależało od okoliczności sprawy i wymagało rozważań dokonanych *ad casum* przez Sąd ponownie rozpoznający sprawę. Kwestia ta ma, w konsekwencji, sytuacyjny charakter i trudno doszukiwać się na jej tle bardziej zgeneralizowanych problemów, które odpowiadałyby pojęciu istotnego zagadnienia prawnego w opisanym wyżej rozumieniu. Argumentacja wniosku o przyjęcie skargi

do rozpoznania wskazuje, że skarżąca nie formułuje w tym zakresie istotnego zagadnienia prawnego mogącego mieć znaczenie dla rozwoju prawa lecz kwestionuje sposób zastosowania przez Sąd Apelacyjny prawa procesowego (art. 398²⁰ k.p.c.) w okolicznościach sprawy.

Nie można także podzielić twierdzeń skarżącej, by przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania było uzasadnione nieważnością postępowania. Wniosku takiego nie uzasadnia, po pierwsze, brak przyznania powódce pomocy prawnej z urzędu. Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego sama odmowa udzielenia pomocy prawnej z urzędu nie oznacza jeszcze wykluczenia możliwości obrony przez stronę jej praw, o której mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c. (tak m.in. Sąd Najwyższy w postanowieniach: z dnia 7 maja 2009 r., II CSK 80/09, niepubl. oraz z dnia 12 kwietnia 2012 r., V CSK 298/11, niepubl.). Kwestia zasadności ustanowienia dla pozwanej pełnomocnika z urzędu podlegała osobnemu badaniu przez Sąd Okręgowy, który w okolicznościach sprawy nie znalazł podstaw do ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Nie ma żadnych podstaw do stwierdzenia, by decyzja ta oznaczała pozbawienie pozwanej możliwości obrony jej praw w stopniu, który pociągałby za sobą nieważność postępowania na podstawie art. 379 pkt 5 k.p.c.

Za podstawę nieważności postępowania przed Sądem Apelacyjnym nie można uznać także prowadzenia postępowania w stosunku do podmiotu pozbawionego zdolności sądowej i procesowej. Kwestia przekształceń po stronie pozwanej A. była przedmiotem uwag Sądu Apelacyjnego na s. 18 i n. uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia. Wbrew stanowisku skarżącej Sąd Apelacyjny nie rozpoznawał sprawy mimo braku jej zdolności sądowej, lecz wobec prowadzenia w tym przedmiocie postępowania ze skargi o wznowienie postępowania dotyczącej uchylecia postanowienia o wykreśleniu spółki z rejestru, zawiesił postępowanie w oczekiwaniu na jego wynik. W tym właśnie postępowaniu podlegało rozstrzygnięciu, czy wykreślenie spółki z Krajowego Rejestru Sądowego było uzasadnione, skoro naruszało interesy powódki odbierając jej możliwość kontynuowania sporu i wyegzekwowania zasądzonych kwot (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lipca 2005 r., II PK 405/04, OSNP 2006, nr 11-12, poz.177). Podjęcie postępowania apelacyjnego i przystąpienie do merytorycznego rozpoznania sprawy miało miejsce

już po uchyleniu orzeczenia o wykreśleniu skarżącej z rejestru, gdy odzyskała ona byt prawny. Prawomocne orzeczenie sądu rejestrowego w tym przedmiocie, dopóki nie zostanie zmienione, wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy i organy państwowe (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2005 r., I CK 460/04, M. Spół. 2006, nr 1, poz. 35 i z dnia 25 czerwca 2014 r., I CSK 360/13, niepubl.).

W świetle prawomocnego postanowienia zapadłego w postępowaniu rejestrowym nie ulega zatem wątpliwości, że A. - jako spółka w likwidacji - nadal posiada i posiadała w toku postępowania apelacyjnego zdolność sądową i procesową. Okoliczność zatem, że toczy się postępowanie kasacyjne dotyczące postanowienia Sądu Okręgowego w S. z dnia 18 maja 2018 r. (II CSK 810/18) nie ma istotnego znaczenia, skoro nie zapadło w nim jeszcze rozstrzygnięcie wpływające na status prawny skarżącej. Zgodnie z 274 § 3 k.s.h. spółka z o.o. w likwidacji zachowuje osobowość prawną, a zatem zgodnie z art. 64 § 1 i art. 65 § 1 k.p.c. posiada zdolność sądową i zdolność procesową (por. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2017 r., II CSK 378/16, niepubl.). Na tle okoliczności sprawy nie ulega przy tym wątpliwości, że między A. przed i po otwarciu postępowania likwidacyjnego występuje pełna ciągłość w zakresie wiedzy o toczącym się postępowaniu oraz w odniesieniu do czynności podejmowanych w jego toku. Z tych powodów nie można przyjąć, by w sprawie zachodziła nieważność postępowania na podstawie art. 379 pkt 2 k.p.c. Ubocznie dostrzeżenia wymaga, że z wiążącej Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia wynika przy tym, że skarżącej zostały skutecznie doręczone złożone w poprzednim postępowaniu kasacyjnym skargi kasacyjne powódki i pozwanego W. S.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach pomocy prawnej należnych pełnomocnikowi reprezentującemu skarżącą z urzędu Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 22³ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U.2020.75 t.j. ze zm.) i w związku z § 16 ust.

4 pkt 2 w związku z § 8 pkt 7 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2019, poz. 68 - tj. ze zm.).

O kosztach postępowania kasacyjnego należnych powódce Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 3 i w zw. z art. 391 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015, poz. 1800 ze zm.).

Wniosek pozwanego W. S. o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego oddalono. Kosztów procesu można się bowiem domagać wyłącznie od przeciwnika procesowego, nie zaś od współuczestnika występującego po tej samej stronie procesowej (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 1972 r., II PR 131/72, niepubl. oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 października 1965 r., I PZ 26/65, NP.1966, nr 5, str. 673 i z dnia 24 września 1969 r., I CR 10/69, OSNCP 1970, nr 7-8, poz. 133).

jw